

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

Pracovní list úroveň B

Číňánek Li

Když v roce 1914 začala válka, mnoho Čechů se dívalo s nadějí na Rusko. Doufali, že tato velická slovanská země je osvobodí od rakouské nadvlády. Mnozí se proto přihlásili do ruské armády a bojovali proti Rakousku-Uhersku. Říkáme jim legionáři.

V průběhu války však došlo v Rusku k několika revolucím a začala občanská válka. Desítky tisíc československých vojáků na Rusi se ocitly ve velmi složité situaci. Evropští politici měli o jejich využití různé představy:

FUČÍKOVÁ, R. *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha: Práh, 2006

Tak se stalo, že když 28. 10. 1918 vzniklo Československo, nemohli legionáři z Ruska prostě odjet domů. Ještě téměř dva roky strávili na daleké Sibiři, kde ochraňovali důležitou železniční trať a vybojovali mnoho krvavých bojů. V této době, tedy v letech 1918 až 1920, se odehrává i příběh českého vojáka Ferdý a čínského chlapce Li.

CHARVÁT, J – PICHLÍK, K. (úvod). *Cestou ze Sibíře do vlasti*. Praha: Votobia, 2001.

- **NEOBYČEJNÝ CESTOPIS**

1. Přečti si texty A – E.

A/ Samara je starobylé ruské město na břehu řeky Volhy. Založeno bylo v 16. století. Je to šesté největší město Ruska, žije v něm přibližně 1 135 000 obyvatel. V Rusku je známo také svým divadlem a operou.

V době občanské války bylo významným centrem proti-bolševických sil, v červnu 1918 ho obsadily i československé legie. Od roku 2013 stojí ve městě socha vojáka Švejka: autor této literární postavy, spisovatel Jaroslav Hašek, tu roku 1918 pobýval.

B/ Město Čeljabinsk leží na východním úpatí pohoří Ural. Bylo založeno v 18. století. Žije v něm přibližně 1 130 000 obyvatel. Je důležitou železniční křižovatkou a významným průmyslovým centrem. V minulosti se zde mj. vyráběly jaderné zbraně. V roce 2013 blízko města dopadl obrovský meteor.

V květnu 1918 byl na čeljabinském nádraží zraněn jeden československý voják. Jeho rozzlobení kamarádi zabili Maďara, který podle nich úraz schválně způsobil. Bolševici poté několik legionářů zatkli. Ostatní si to nenechali líbit, šli kamarádům na pomoc a nakonec

obsadili celé město. Byla to jedna z prvních srážek mezi bolševiky a československými legiemi.

C/ Město Hailar (někdy psáno Chailar) se nachází na území čínské autonomní oblasti nazývané Vnitřní Mongolsko, v kraji zvaném Mandžusko nebo také Mandžurie. Město bylo založeno roku 1734, nyní zde žije přibližně 345 000 obyvatel. Zažívají tu velké rozdíly teplot: v lednu bývá v průměru -25 °C, v červenci 20 °C.

Hailar leží na trase tzv. východočínské železnice, kterou postavili Rusové koncem 19. století. Do Harbinu je to odsud 12 hodin vlakem (do Pekingu, hlavního města Číny, trvá cesta 27 hodin). Během občanské války železnici drželi českoslovenští vojáci, udržovali tak spojení mezi přístavem Vladivostok a velkými sibiřskými městy Irkutsk, Omsk, Čeljabinsk atp.

D/ Město Harbin (někdy psáno Charbin) leží také v Mandžusku, v severovýchodní Číně. Koncem 19. století, kdy Rusové začali stavět východočínskou železnici, zde žily desítky tisíc ruských inženýrů, úředníků, vojáků... Město tak postavili spíše v evropském než asijském stylu, říká se mu proto také „Moskva východu“ nebo „Paříž východu“. Nyní má Harbin asi 3 miliony obyvatel. Jsou zde velmi kruté zimy, které jsou ale zároveň velkým lákadlem pro turisty: koná se tu totiž známý festival soch z ledu a sněhu.

Stejně jako Hailar leží i Harbin na trase východočínské železnice, po které jezdili českoslovenští vojáci do Vladivostoku. Před bolševiky sem v době občanské války uprchlo mnoho ruských občanů a ruský vliv je ve městě znát dodnes.

E/ Město Vladivostok leží na pobřeží Tichého oceánu, v zálivu zvaném Zlatý roh. Nachází se blízko hranic mezi Ruskem a severní Koreou. Žije zde necelých 600 000 obyvatel. Město začali budovat Rusové v druhé polovině 19. století, jeho význam stoupl poté, co ho s Moskvou spojila železnice. Za dob Sovětského svazu sem vůbec nesměli cizinci.

Na jaře 1918 Vladivostok obsadily československé legie, na dlouhou dobu se stal jejich posádkovým městem. Ve Vladivostoku měly pak své posádky také armády dalších spojeneckých zemí (např. Francie, USA, Japonsko, ...). Čechoslováci odsud odpluli roku 1920

velkými zaoceánskými parníky. Nejdéle ve městě zůstali Japonci – stáhli se až roku 1922. Potom Vladivostok převzali bolševici a to byl vlastně konec občanské války v Rusku.

Fotografie¹

I.

II.

III.

IV.

V.

¹ Vzhledem k povaze úlohy 1a) nejsou u fotografií uvedeny zdroje. Všechny informace o původu fotografií lze nalézt v metodickém průvodci.

1a) Přiřad' k sobě texty a fotografie.

A _____ B _____ C _____ D _____ E _____

1b) Doplň slova do vět.

Jedna z prvních srážek mezi československými vojáky a bolševiky se přihodila ve městě

Harbinu se přezdívá také, protože město stavěli

hlavně (tedy evropští) stavitelé.

Samara leží na řece, které se říká také matka ruských řek.

Posádkovým městem československých legií byl dlouho

Na území oblasti Vnitřní Mongolsko můžete navštívit město Hailar.

Mandžurie/Mandžusko se nachází v Číně.

2. Všechna města ze cvičení 1 najdi na mapě.

Upraveno z <http://mapasveta.info/asi/> [15. 12. 2014]

2a) Na území kterých dvou států leží?

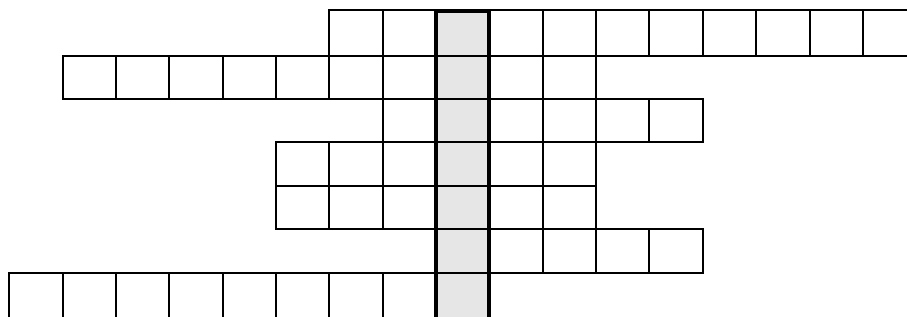
2b) Už víme, že Hailar a Harbin se nacházejí v kraji zvaném Mandžusko. V které oblasti leží města Vladivostok a Čeljabinsk?

2c) Na mapě všechna města ze cvičení 1 spojuje červená čára. Co asi znázorňuje?

2d) Zjisti, kde začíná a kde končí Transsibiřská magistrála. Odhadni, kolik asi měří kilometrů.

3. Dopln do křížovky názvy míst, na kterých se odehrává děj příběhu o malém chlapci Li.

1. Město, kde Ferda a Li nastoupili na loď
2. Město, kde Ferda vzal Li k sobě
3. Rodné město Li
4. Město, kde Ferda koupil Li čínský slabikář
5. Město, kde se Ferda a Li seznámili
6. Kraj, který Li celý procestoval s Čang-Šangem
7. Kraj, kde se nachází rodné město Li

Tajenka: _ _ _ _ _

Víš, co toto slovo znamená?

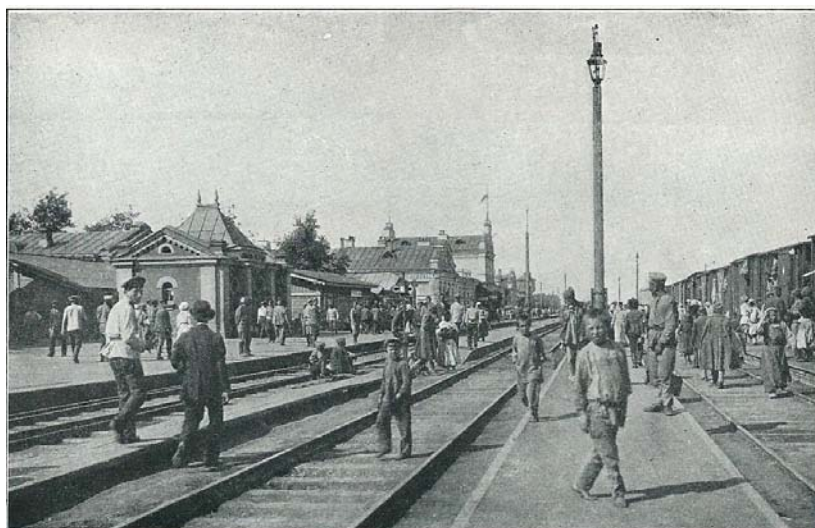
- **VELKÉ PUTOVÁNÍ MALÉHO LI**

Ke každé fotografii dopiš tři až pět vět, kterými shrneš, co důležitého se pro Ferdu a chlapečka Li na tomto místě přihodilo.

Samara (na snímku Dům velitelství Čechoslováků)

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl III. Anabase 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1926. Str. 35

Nádraží v Čeljabinsku.

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl III. Anabase 1914-1920.* Praha: Památník odboje, 1926. Str. 62

V těpluše.

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl III. Anabase 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1926. Str. 189

Příprava zbraní a střeliva pro frontu.

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl IV. Od Volhy na Urál. Magistrála. Návrat do vlasti. 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1929. Str. 524

Obchody v Chailaru

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl IV. Od Volhy na Urál. Magistrála. Návrat do vlasti. 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1929. Str. 335

Na lodi.

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl IV. Od Volhy na Urál. Magistrála. Návrat do vlasti. 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1929. Str. 835

Po příjezdu do Československa.

Zdroj: MEDEK, R. – HOLEČEK, V. – VANĚK, O. *Za svobodu: obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi 1914-1920. Díl IV. Od Volhy na Urál. Magistrála. Návrat do vlasti. 1918-1920.* Praha: Památník odboje, 1929. Str. 887

DĚTI A VÁLKA

„Vojáci vždy milují děti právě tak jako děti milují vojáky.“

Rudolf Medek

(V úvodu ke knize *O našich legiích: pohádky a pověsti*. 3. vyd. Praha: F. Topič, 1935, str. 6)

Soška: Poilu à la pipe (1916) © CRDP de l'académie d'Amiens - *Les Enfants dans la Grande Guerre*, juin 2003. http://crdp.ac-amiens.fr/historial/expo2003_1/exposition_fiche_poilu_a_pipe.htm [16. 12. 2014]

Fotografie: <http://www.studentsoftheworld.info/sites/divers/1318.php> [16. 12. 2014]

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.